

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Історія української державності»

Ступінь вищої освіти - Бакалавр
Спеціальність 101 – «Екологія»
Освітня програма «Екологія»
Рік навчання 1, семестр 1
Форма навчання денна
Кількість кредитів ЄКТС 3
Мова викладання українська

**Лектор навчальної
дисципліни**
**Контактна інформація
лектора (e-mail)**
**URL ЕНК на
навчальному порталі
НУБіП України**

Хвіст Вікторія Олексіївна

050-544-68-91
vika_hv@ukr.net

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1704>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В межах вивчення навчальної дисципліни «Історія української державності» є процеси, явища, історичні факти, закономірності й особливості історичного розвитку державотворення та самоврядування на теренах України в період від давніх часів до наших днів. «Історія української державності» як навчальна дисципліна дозволить студентам синтезувати набуті знання у відповідне світосприйняття та високу політичну культуру; творчо застосовувати набуті знання з історії української державності у повсякденній діяльності, для орієнтації у суспільно-політичному житті, оцінювання суспільних явищ, подій; формувати власну наукову позицію щодо актуальних політичних проблем сьогодення; самостійно осмислювати закономірності історичного розвитку. Основним завданням дисципліни є використання новітніх здобутків історичної науки у викладанні вітчизняної історії; підвищення наукового і виховного рівня викладання; забезпечення реалізації в навчальному процесі принципів історизму і об'єктивності в оцінці фактів, явищ, подій; гуманістичної спрямованості історичної освіти, орієнтованості її на пріоритет загальнолюдських цінностей; досягнення наступності в історичній освіті на етапі вищої школи у порівнянні з загальноосвітньою школою.

Компетентності навчальної дисципліни:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК7 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК12 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

спеціальні (фахові) компетентності (СК)

Програмні результати навчання навчальної дисципліни:

ПРН3. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ПРН24. Розуміти і реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/ семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1 семестр				
Модуль 1				
Тема 1 Вступ до курсу «Історія української державності». Історія розвитку галузей в Україні (відповідно до спеціальності)	1/2	Знати предмет і завдання курсу та наукову періодизацію історії української державності. Характеризувати суспільний, господарський устрій, традиції і побут державних утворень киммерійців, скіфів, сарматів та античних міст-держав Північного Причорномор'я. Аналізувати проблему «прабатьківщини» слов'ян та основні концепції слов'янського етногенезу. Мати структуроване уявлення про: державотворчі процеси у східнослов'янських племен. Використовувати історичні джерела та літературу.	Виконання самостійної роботи в elearn	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 балів
Тема 2. Генеза української державності в епоху середньовіччя: наукова полеміка	1/2	Знати передумови утворення Київської Русі. Характеризувати теорії походження Київської Русі. Аналізувати внутрішні і зовнішні фактори розвитку Київської держави. Мати структуроване уявлення про: причини роздробленості Русі; політичний устрій і особливості системи державного управління та її історичну трансформацію; міжнародні зв'язки і місце Київської Русі в історії Європи; особливості державного устрою Галицько-Волинського князівства. Розуміти історичне значення давньоруської держави. Використовувати історичні джерела та літературу.	Обговорення питань на семінарському занятті	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Семінарське заняття в elearn: від 0 до 10 балів
Тема 3. Латентний період українського державотворення:	1/2	Знати суспільно-політичний устрій на українських землях в XIV – I пол. XVII ст. Характеризувати Люблінську	Виконання самостійної роботи	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Самостійна

різноманітність і суперечливість трактувань		унію та утворення Речі Посполитої, а також розвиток сільського господарства, ремесла, сільських і міських промислів. Аналізувати процес посилення соціального і національно-релігійного гніту в Україні. Мати структуроване уявлення про: походження, джерела поповнення і час виникнення козацтва; причини, час і місце заснування першої Запорозької Січі та її суспільно-політичний устрій, Козацькі повстання кін. XVI - 20–30 років XVII ст. Використовувати історичні джерела та літературу.	в elearn	робота в elearn: від 0 до 10 балів
Тема 4. Українська національна боротьба (сер. XVII ст.). Козацько-гетьманська держава: проблеми наукового переосмислення	1/2	Знати характер, рушійні сили і мету Національної революції. Богдан Хмельницький; адміністративно-територіальний устрій української козацько-гетьманської держави. Характеризувати основні етапи війни 1648-1657 рр., Руїни та Гетьманщини. Аналізувати процес розчленування України на Правобережжя і Лівобережжя. Мати структуроване уявлення про: дипломатичну діяльність українських гетьманів та місце України у політичних планах Росії, Польщі і Туреччини. Використовувати історичні джерела та літературу.	Обговорення питань на семінарському занятті	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Семінарське заняття в elearn: від 0 до 10 балів
Тема 5. Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст.	1/2	Знати. Характеризувати особливості проведення селянської реформи 1861 р. на Україні. Реформи 60–70-х років XIX ст. Західноукраїнські землі в революції 1848–1849 рр. Аналізувати діяльність «Південного товариства» та зміст «Руської правди» П. Пестеля; діяльність Кирило-Мефодіївського товариства та його програмні документи. Мати структуроване уявлення про: суспільно-політичні рухи	Обговорення питань на семінарському занятті	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Семінарське заняття в elearn: від 0 до 10 балів

		в Галичині (москвофіли, радикали і народовці) та Наддніпрянської України (громадівці, народники, землевольці, народовольці та Чорний переділ, робітничий рух, марксистські гуртки, перші соціал-демократичні організації). Використовувати історичні джерела та літературу.		
Тема 6. Нові тенденції в суспільно-політичному житті України на початку ХХ ст.	1/2	Знати процес виникнення перших політичних партій на західноукраїнських землях (РУРП, УНДП та УСДП) та підросійській Україні (РУП, УНП, УСДС, УСЛРП, УДП, УРП, УДРП, УПСР, УСП). Характеризувати студентський рух, кооперативний рух, причини та наслідки демократичної революції 1905–1907 рр. в Україні. Аналізувати місце України в Першій світовій війні; воєнні дії на території України; плани воюючих країн щодо українських територій; національно-визвольний рух в умовах війни. Мати структуроване уявлення про: українську думську громаду та вирішення українського питання в Державній Думі; Столипінську аграрну реформу. Використовувати історичні джерела та літературу.	Виконання самостійної роботи в elearn	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 балів
Модульний контроль 1			тести	Модульний контроль в elearn: від 0 до 30 балів
Модуль 2				
Тема 1. Еволюція українського державотворення в 1917-1920 рр.	2/2	Знати причини та наслідки Лютневої демократичної революції 1917 р. Характеризувати утворення Центральної Ради, її програму і соціальну базу; зміст Універсалів ЦР; утворення та діяльність Генерального Секретаріату і маріонеткового радянського уряду України;	Обговорення питань на семінарському занятті	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Семінарське заняття в elearn: від 0 до 10 балів

		<p>агресію більшовицької армії; кризу ЦР навесні 1918 р.</p> <p>Аналізувати гетьманський переворот; Українську Державу гетьмана П. Скоропадського: особливості внутрішньої і зовнішньої політики.</p> <p>Мати структуроване уявлення про: утворення Директорії, її політику і соціальну базу; спроби утвердити українську державність в умовах зовнішньої агресії; утворення Західноукраїнської Народної Республіки; другу війну УНР з більшовицькою Росією та встановлення радянської влади в Україні на початку 1919 р.</p> <p>Використовувати історичні джерела та літературу.</p>		
<p>Тема 2. Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму</p>	1/2	<p>Знати суть політики І воєнного комунізму; мету і цілі НЕПу; голод 1921–1923 рр. на півдні України: причини і наслідки.</p> <p>Характеризувати курс центрального партійно-державного керівництва на ліквідацію незалежності національних республік; наслідки входження УСРР до складу СРСР.</p> <p>Аналізувати сталінський курс на «всеосяжну колективізацію» селянських засобів виробництва; курс на індустріалізацію країни; політику коренізації, її особливості і наслідки та досягнення і прорахунки українізації.</p> <p>Мати структуроване уявлення про: голодомор 1932–1933 рр. і його наслідки; репресії в Україні та судові політичні процеси 30-х років.</p> <p>Використовувати історичні джерела та літературу.</p>	Виконання самостійної роботи в elearn	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 балів
<p>Тема 3. Україна і Друга світова війна: нова парадигма</p>	1/2	<p>Знати суть українського питання в політиці Польщі, Румунії, Чехословаччини; головні політичні партії і організації українського</p>	Обговорення питань на семінарському	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Семінарське заняття в

		<p>національно-визвольного руху.</p> <p>Характеризувати Мюнхенську змову і долю Карпатської України; укладення пакту Молотова-Ріббентропа; початок Другої світової війни; вступ Червоної Армії на територію Західної України; територіальні вимоги радянського керівництва до Румунії; включення основної частини західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянізацію.</p> <p>Аналізувати напад Німеччини та її союзників на СРСР; звільнення України від німецьких військ восени 1944 р.; вклад українського народу в розгром нацистської Німеччини.</p> <p>Мати структуроване уявлення про: німецький окупаційний режим; план «Ост»; адміністративний устрій окупованої України; розгортання комуністичного і націоналістичного партизанського рухів проти окупантів.</p> <p>Використовувати історичні джерела та літературу.</p>	занятті	elearn: від 0 до 10 балів
<p>Тема 4. Зміни в політичному житті України (др. пол. 40–80-х рр. XX ст.)</p>	1/2	<p>Знати суть відбудови народного господарства та радянізації західноукраїнських областей.</p> <p>Характеризувати реформи М. Хрущова, їх суперечливий і непослідовний характер, загальну спрямованість і значення; реформи середини 60-х років, їх згортання консерваторами в партійно-державному керівництві.</p> <p>Аналізувати спроби лібералізації політичного режиму; початок реабілітації жертв сталінських репресій; появу дисидентів в Україні та зародження руху «шестидесятників», їхню роль у національно-культурному житті.</p> <p>Мати структуроване уявлення</p>	Виконання самостійної роботи в elearn	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 балів

		<p>про: політичні репресії 1960–70 років; розгортання правозахисного та дисидентського руху; репресивні дії органів КДБ; спроби М. Горбачова реформувати суспільство. Використовувати історичні джерела та літературу.</p>		
<p>Тема 5. Історичні особливості державотворчих процесів в незалежній Україні (з 1991 р.)</p>	1/3	<p>Знати процес утворення нових політичних партій і громадських об'єднань; прийняття Декларації про державний суверенітет України; проголошення незалежності України. Характеризувати загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України; Угоду про Співдружність незалежних держав; процес створення правової бази розвитку України як незалежної держави. Аналізувати Конституційний процес та прийняття Конституції; спектр сучасних політичних партій, інститут президентства, парламент, уряд, суд; поєднання безпосереднього народовладдя зі здійсненням влади через органи державної влади і місцевого самоврядування; побудову громадянського суспільства. Мати структуроване уявлення про: кризові явища сучасної політичної та фінансово-економічної систем. Використовувати історичні джерела та літературу.</p>	Обговорення питань на семінарському занятті	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Семінарське заняття в elearn: від 0 до 10 балів
<p>Тема 6. Основні етапи розвитку науки і техніки у всесвітньому контексті: досвід України. Аграрно-промисловий комплекс України</p>	1/2	<p>Знати основні тенденції економічного розвитку України і, особливо, її агропромислового комплексу. Характеризувати реформування всього комплексу соціально-економічних відносин на селі; державну підтримку аграрної науки та перебудову вищої аграрної освіти. Аналізувати трансформування</p>	Виконання самостійної роботи в elearn	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 балів

		<p>колгоспів у кооперативні сільськогосподарські об'єднання; ліквідацію монополії держави на землю; процес створення селянських (фермерських) господарств, кооперативів, орендних колективів.</p> <p>Мати структуроване уявлення про: зовнішньоекономічний аспект розвитку АПК України; формування нових відносин власності та висвітлення аграрного питання в платформах політичних партій України.</p> <p>Використовувати історичні джерела та літературу.</p>		
<p>Тема 7. Україна і світ: геополітичний фактор в історичній ретроспективі</p>	1/3	<p>Знати процес міжнародного визнання сучасної незалежної української держави.</p> <p>Характеризувати головні зовнішньополітичні інтереси і пріоритети нашої держави; формування представництв у міжнародних організаціях, входження до світового співтовариства.</p> <p>Аналізувати концепцію зовнішньої політики України.</p> <p>Мати структуроване уявлення про: розвиток взаємовигідних відносин з колишніми республіками СРСР; українську діаспору на сучасному етапі та її участь в державотворчому процесі.</p> <p>Використовувати історичні джерела та літературу.</p>	Обговорення питань на семінарському занятті	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Семінарське заняття в elearn: від 0 до 10 балів
<p>Тема 8. Перспективи української держави в XXI ст.</p>	1/2	<p>Знати головні концептуальні положення та складові української національної ідеї та основних її теоретиків й ідеологів.</p> <p>Характеризувати поняття громадянського суспільства та його структурні елементи, історію розвитку, основні аспекти, загальні атрибути, ознаки, ключові принципи, інституції, функції.</p> <p>Аналізувати роль політичних партій; співвідношення громадянського суспільства з державою; формування та</p>	Обговорення питань на семінарському занятті Виконання самостійної роботи в elearn	Семінарське заняття: від 0 до 10 балів Семінарське заняття в elearn: від 0 до 10 балів

		<p>принципи правової держави; громадянське суспільство в Україні, сучасний стан та тенденції.</p> <p>Мати структуроване уявлення про: тенденції та перспективи України в сучасних процесах світової глобалізації; головні глобальні проблеми; взаємозв'язок глобального та національного розвитку; історичного шляху українського народу і найголовніші уроки історії його боротьби за свободу і незалежність.</p> <p>Використовувати історичні джерела та літературу.</p>		
Модульний контроль 2			тести	Модульний контроль в elearn: від 0 до 30 балів
Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). З початком сесії виконання і розміщення завдань припиняється.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Всі додаткові роботи (самостійна робота) повинні виконуватися відповідно до визначених вимог та мати коректні текстові посилання на використану літературу, а також мають бути результатом індивідуальної науково-дослідної роботи з високим (не менше 70 %) відсотком унікальності.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. 1. Борисова О., Климов А. Історія української державності Підручник у 2-х томах. Т.1. – К.: Кондор, 2018. – 344 с.
2. 2. Бевз Т. Українська державність: ідеологія, політика, практика / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. – К.: ППІЕНД, 2022. – 247 с.
3. 3. Греченко В. А., Гавриленко О. А., Столбуненко М. М. та ін. Історія державності України. – Х.: ТОВ «Одісей», 2018. – 608 с.
4. 4. Дещинський Л. Є. та ін. Історія України та її державності. – Львів: «Львівська політехніка», 2019. – 474 с.
5. 5. Історія української державності. – Умань: Сочінський, 2019. – 288 с.
6. 6. Історія держави і права України / В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв, В. О. Рум'янцев та ін. ; за ред. В. Д. Гончаренка. – Харків : Право, 2019. – 552 с.
7. 7. Захарченко П.П. Історія держави і права України. - К.: Фенікс, 2018. - 496 с.
8. 8. Зінкевич Р., Ратушна О., Нагірняк А. Історія державності та культури України. – Харків, 2023. – 201 с.
9. 9. Климов А., Борисова О. Історія української державності. - К.: Кондор, 2018. – 344 с.
10. 10. Ухач В.З. Історія держави і права України: Навчальний посібник (конспекти лекцій). - Тернопіль: Вектор, 2021. - 378 с.
11. 11. Українська державність / упоряд. Ж. П. Копитко, Н. В. Козенюк; ред.: О. М. Трубайчук. – Київ, 2022. – 150 с.
- 12.
13. Алексеев С.В. Історія України: Короткий курс лекцій: [для студ. вузів усіх спец. та усіх форм навчання] / С. В. Алексеев [и др.] ; Донбаська держ. машинобудівна академія. – Краматорськ: ДДМА, 2007. – 228 с.
14. Аркас М.М. Історія України-Русі / Микола Аркас ; [упоряд., передм. Коваль Р. М.]. – Репр. вид. 1912 р. – Київ: Холодний Яр ; Кам'янець-Подільський: Медобори, 2013. – 424, [14] с.
15. Багацький В.В. Історія України: підручник / В. В. Багацький, Л. І. Кормич. – Вид. третє, доп. і переробл. – К.: Алерта, 2010. – 388 с.
16. Бадах Ю.Г. Історія України. Практикум: навч. посіб. / Ю. Г. Бадах ; Київ. нац. торгов.-екон. ун-т. – К.: Київ. нац. торгов.-екон. ун-т, 2011. – 408 с.
17. Бойко О.Д. Історія України: навч. посіб. / О. Д. Бойко. – 3-вид., випр., доп. – К.: Академвидав, 2005. – 688 с.
18. Бойко О.Д. Історія України: навч. посіб. / О. Д. Бойко. – 3-тє вид., доповн. – К.: Академвидав, 2010. – 687 с.
19. Бойко О.Д. Історія України: навч. посібник / О. Д. Бойко. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Академвидав, 2007. – 687 с.
20. Бойко О.Д. Історія України: підручник / О. Д. Бойко. – 4-те вид., допов. – К.: Академвидав, 2012. – 702 с.
21. Бойко О.Д. Історія України: підручник / О. Д. Бойко. – 5-те вид., допов. – Київ: Академвидав, 2014. – 717 с.
22. Бойко О.Д. Історія України: посібник / О. Д. Бойко. – 2-вид., доп. – К.: Академвидав, 2003. – 656 с.
23. Борисова, О. В. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 1 : Давні часи. Середньовіччя. Нова доба / О. В. Борисова, А. О. Климов ; МОН України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. – Київ : Кондор, 2018. – 344 с.
24. Борисова, О. В. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 2 : 1917 - 2017 рр. / О. В. Борисова, А. О. Климов ; М-во освіти і науки України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. – Київ : Кондор, 2018. – 463 с.
25. Бороденко О.А. Історія України: тест. завдання / О. А. Бороденко. – К.: Вид. Паливода А. В., 2008. – 128 с.
26. Гайдай Л.І. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях (від найдавніших часів до Хмельниччини): навч. посіб.-комент. / Л. І. Гайдай. – Луцьк:

- Вежа, 2000. – 435 с.
27. Гісем О.В. Історія України: опорні схеми, таблиці, коментарі / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2009. – 488 с.
  28. Гісем О.В. Історія України в таблицях / О. В. Гісем [и др.]. – Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. – 478 с.
  29. Грушевський М.С. Історія України з ілюстраціями і доповненнями / М. С. Грушевський ; [уклад.: Й. Й. Брояк, В. Ф. Верстюк ; пер. з рос.: Салівон К. Ф., Данилюка І. Г. ; авт. ст. В. К. Губарев]. – Донецьк: БАО, 2011. – 527 с.
  30. Грушевський М.С. Історія України з ілюстраціями і доповненнями / М. С. Грушевський ; пер. з рос. К. Ф. Салівон ; уклад. Й. Й. Брояк, В. Ф. Верстюк. – Донецьк: БАО, 2009. – 527с.
  31. Грушевський М.С. Історія України-Руси: геогр. та етніч. покажч. / Михайло Грушевський ; [уклад.: І. Б. Скочиляс, Н. В. Халак ; наук. ред. Я. Р. Дашкевич] ; Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Канад. ін-т укр. студій Альберт. ун-ту, Центр дослідж. історії України ім. Петра Яцика. – Л.: [б. в.], 2010. – 467 с.
  32. Губіна С.Л. Історія України в таблицях і схемах: основ. події, іст. док., політ. лідери, іст. факти, першоджерела: [навч. посіб.] / [Губіна Світлана Леонідівна]. – Вид. 3-тє, допов. – Харків: Торсінг плюс, 2014. – 93, [3] с.
  33. Гудзь В. Історія України: підручник для студ. вищ. навч. закладів / В. Гудзь. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Слово, 2008. – 672 с.
  34. Добров П.В. Історія України: курс лекцій і структурно-логічні схеми / Добров П. В., Єсіп І. М. – [Донецьк]: [Вебер, Донец. філ.], [2009]. – 472 с.
  35. Довжук І.В. Історія України: імена, події, факти (XX століття): навч. посіб. / І. В. Довжук ; Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ: Видавництво СНУ ім. В.Даля, 2002. – 231 с.
  36. Дорошко, М. Історія України : знакові події та особистості / Микола Дорошко. – Київ : ТОВ «ОСНОВА-ПРИНТ ПЛЮС», 2021. – 472 с.
  37. Єрмолаєв, В. М. Історія держави і права України : підручник / В. М. Єрмолаєв. – Харків : Право, 2021. – 472 с.
  38. Заруба В.М. Історія України (з найдавніших часів до сьогодення): навч. посіб. для абітурієнтів / В. М. Заруба, Р. Ю. Васковський ; Юридична академія МВС України. Кафедра теорії та історії держави і права. – Д.: Ліра ЛТД, 2005.
  39. Земерова Т.Ю. Історія України. Основні події історії України. Політичний, економічний і культурний розвиток. Хронологічна таблиця: [посібник] / Т. Ю. Земерова, І. М. Сकिрда. – Х.: Співак В. Л.: Весна, 2014. – 511 с.
  40. Іванченко, Р. П. Історія без міфів : бесіди з історії української державності : навч. посіб. для ВНЗ / Раїса Іванченко. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, [2014]. – 624 с.
  41. Історія України: [довідник] / упоряд. С. Крупчан [та ін.]. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Казка, 2009. – 736 с.
  42. Історія України: довідник / упоряд.: С. Крупчан [та ін.]. – 5-те вид., перероб. і доп. – К.: Казка, 2010. – 736 с.
  43. Історія України: курс лекцій / [В. М. Щербатюк та ін.] ; за ред. д-ра іст. наук В. М. Щербатюка ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ: Фенікс, 2014. – 375 с.
  44. Історія України: навч. посібник / М. В. Борисенко [та ін.]. – К.: Ніка-Центр, 2007. – 184 с.
  45. Історія України: підручник / Г.Д. Казьмирчук [та ін.] ; наук. ред. Г.Д. Казьмирчук ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: Логос, 2010. – 648 с.
  46. Історія України в особах. Козаччина: [нариси] / [Горобець В. М. та ін.]. – К.: Україна, 2013. – 301 с.
  47. Історія України від давнини до сучасності: навч. посіб. / Департамент освіти і науки Львів. облдержадмін., Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, КЗ ЛОР «Львів. обл. Мала акад. наук учнів. молоді» ; [уклад.]: Зоя Баран, Надія Кокотко, Роман

- Тарнавський. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. – 102 с.
48. Історія України з найдавніших часів до наших днів: практикум для студ. неспец. ф-тів: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / упоряд. С.В. Герегова [та ін.] ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – 2-е вид., доп. – Чернівці: Наші книги, 2007. – 264 с.
  49. Історія України та її державності / Л. Є. Дещинський [та ін.]. – Вид. 4-те, переробл. і доп. – Л.: Бескид Біт, 2008. – 444 с.
  50. Історія України та її державності: курс лекцій: навч. посіб. для студ. і викладачів вищих навч. закл. / Л. Є. Дещинський [та ін.] ; наук. ред. Л. Є. Дещинський ; Національний ун-т «Львівська політехніка». – Вид. 5-те, перероб. і допов. – Л.: [б.в.], 2009. – 474 с.
  51. Історія України та її державності: навч. посібник для студ. і викладачів вищих навч. закл. / Л. Є. Дещинський [та ін.] ; наук. ред. Л. Є. Дещинський ; Науково-методичний центр вищої освіти Міністерства освіти і науки України. – 3. вид., перероб. і доп. – Л.: Бескид Біт, 2005. – 368 с. –
  52. Історія України у питаннях та відповідях: навч. посіб. з підготов. до модул. контролю знань студ. неіст. фаху / В. І. Масальський [та ін.]. – Донецьк: Донеччина, 2009. – 399 с.
  53. Історія України. Джерельний літопис / за ред. В. І. Червінського та М.І. Обушного ; [упоряд.: В. І. Червінський та ін.]. – 2-ге вид., випр. й допов. – К.: КВІЦ, 2012. – 831 с.
  54. Історія України. Комплексний довідник + профільний рівень / [уклад.: Воропаєва В. В. та ін.]. – Видю 5-те, допов. та перероб. – Харків: Весна: Співак В. Л., 2014. – 703 с.
  55. Каденюк О.С. Історія України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Каденюк О. С. – К.: Кондор, 2008. – 407 с.
  56. Каденюк О.С. Історія України: навч. посіб. для студ. неіст. спец. вищ. навч. закл. освіти / О. С. Каденюк. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2005. – 396 с.
  57. Казьмирчук М.Г. Історія України: підруч. для вищ. навч. закл. / М. Г. Казьмирчук ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Кафедра української історії та етнополітики. – К.: Видавець Цимбаленко Є.С., 2009. – 184 с.
  58. Кармалюк С.П. Історія України: хрестоматія для студ. вищ. закл. освіти, неіст. спец. / С. П. Кармалюк, М. М. Сайко. – Чернівці: Технодрук, 2009. – 464 с.
  59. Комова О.С. Історія України: тематичні текстові завдання / О. С. Комова, І. М. Лебедева. – К.: Країна мрій, 2008. – 200 с.
  60. Коцур В. П. Історія України в датах / В. П. Коцур [и др.]. – Переяслав-Хмельницький ; Чернівці: Книги-XXI, 2007. – 144 с.
  61. Кузнець Т.В. Історія України XIX століття: навч. посіб. / Кузнець Т.В. – Умань: [Жовтий], 2011. – 354 с.
  62. Лазарович М.В. Історія України: навч. посіб. / М. В. Лазарович. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К.: Знання, 2011. – 686 с.
  63. Литвин В.М. Історія України: навч. посібник / В. М. Литвин [и др.]. – К.: Знання, 2008. – 957 с.
  64. Литвин В.М. Історія України: підручник / В. М. Литвин. – 3-те доопрац. та доп. вид. – К.: Наукова думка, 2009. – 821 с.
  65. Литвин В.М. Історія України: підручник / В. М. Литвин. – 4-те, доопр. та допов. вид. – К.: Наукова думка, 2010. – 829 с.
  66. Литвин В.М. Історія України: підручник / В. М. Литвин. – К.: Наукова думка, 2006. – 728 с.
  67. Литвин В.М. Історія України: підручник / Володимир Литвин ; [відп. ред. В. А. Смолій] ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К.: Наукова думка, 2013. – 989 с.
  68. Литвин В.М. Історія України: підручник / Володимир Литвин. – 5-те допов. вид. – К.: Наукова думка, 2010. – 828 с.
  69. Литвин В.М. Історія України: підручник / Володимир Литвин. – 6-те допов.

- вид. – К.: Наукова думка, 2011. – 839 с.
70. Литвин В.М. Історія України: підручник / Володимир Литвин. – 7-е допов. вид. – К.: Наукова думка, 2012. – 855 с.
  71. Мицик Ю.А. Історія України: навч. посіб. / Юрій Мицик, Олег Бажан. – Київ: Кліо, 2015. – 677 с.
  72. Нартов В. В. Історія України з давніх-давен до сьогодення / В. В. Нартов. – Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. – 352 с.
  73. Олійник С.В. Історія України: конспект лекцій для студ. неіст. ф-тів вищ. навч. закл. України / С. В. Олійник, С. А. Сидорук ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський: Абетка: Сисин О. В., 2012. – 171 с.
  74. Офіцинський, Р. А. Історія УПА / Роман Офіцинський ; [худ.-оформ. Є. В. Вдовиченко]. – Харків : Орбіта, 2021. – 127 с.
  75. Палій О.А. Історія України: [посібник] / Олександр Палій. – Вид. 2-ге, допов. – Київ: К.І.С, 2015. – 594 с.
  76. Пасічник М. С. Історія України та її державності: конспект лекцій / М.С. Пасічник, С. М. Пасічник, О. М. Васишин ; Укр. акад. друкарства. – Вид. 2-ге, допов. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2011. – 759 с.
  77. Подільський М.М. Історія України 1990–2012 рр. (Руїна – чи не втрачена надія) / Мирослав Подільський. – К.: Сталь, 2013. – 312 с.
  78. Полянський О.А. Історія України: навч. посіб. для семінар. занять / Олег Полянський, Руслана Труба. – Л.: ЛДУФК, 2011. – 467 с.
  79. Полянський О.А. Історія України: проблеми методології та методики / Олег Полянський ; [уклад. Р. І. Труба]. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 127 с.
  80. Понипалаяк, А. Останній командир УПА. Життя і боротьба Василя Кука / Аліна Понипалаяк. – Київ : Наш формат, 2021. – 256 с.
  81. Посівнич, М. Життя і діяльність Степана Бандери : документи і матеріали / ред. і упоряд. М. Посівнич ; МБУ «Центр Національного Відродження» ; Координаційна рада вшанування пам'яті лицарів ОУН і УПА. – Тернопіль : Астон, 2018. – 642 с.
  82. Реєнт О. П. Історія України у схемах і таблицях: навч. посіб. для вузів і шкіл / О. П. Реєнт, В. М. Шевченко. – К.: Інститут історії України НАН України, 2005. – 162 с.
  83. Рибак І.В. Історія України у проблемному викладі, в особах, термінах, назвах і поняттях: навч. посібник-коментар для студ. вищих навч. закл. / І.В. Рибак, А. Ю. Матвеев. – 2. вид., доп. – Хмельницький: ТОВ НВП «Евріка», 2004. – 200 с.
  84. Стьопін А.О. Історія України. Конспект лекцій: навч. посіб. / А.О. Стьопін. – О.: Астропринт, 2007. – 160 с.
  85. Сулько В. С. Історія України: навч. посіб. / В. С. Сулько ; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Каф. історії України. – Рівне: О. Зень [вид.], 2011. – 543 с.
  86. Чуткий А. І. Історія України: навчальний посібник: у 2 кн. / А. І. Чуткий. – Кн. 1: Давня та нова історія України. – Ніжин: Видавництво НДУ, 2007. – 311 с.
  87. Чуткий А. І. Історія України: навчальний посібник: у 2 кн. / А. І. Чуткий. – Кн. 2: Новітня історія України. – Ніжин: Видавництво НДУ, 2007. – 239 с.
  88. Чуткий А.І. Історія України: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / А.І. Чуткий ; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2006. – 352 с.